

เหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญ ๆ พ.ศ. 2475 - ปัจจุบัน
การเลือกตั้งทุกครั้งและการจัดตั้งรัฐบาลทุกสมัย

ข้อมูลประวัติศาสตร์

ก 320.9593
น111 เมืองไทย

นคร พจนารพษ์ • อุกฤษ พจนารพษ์

สารบัญ

ความเบื้องต้น		1
ภาค 1	ข้อมูลประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของไทย (2475-ปัจจุบัน)	5
ตารางแสดง	ประวัติรัฐสภาไทย	6
ตารางแสดง	การเปรียบเทียบความเป็น “ประชาธิปไตย” กับ “เผด็จการ” พร้อมทั้งการวิเคราะห์	14
ตารางแสดง	ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)	18
ตารางแสดง	ข้อมูลเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)	20
สถิติแสดง	ระยะเวลาที่ ส.ส. ดำรงตำแหน่ง	21
ตารางแสดง	ประวัติการยึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน (ปฏิวัติ รัฐประหาร)	22
ตารางแสดง	ประวัติการใช้อำนาจเผด็จการตาม มาตรา 17 ของรัฐธรรมนูญ	24
ตารางแสดง	ประวัติการยุบสภาผู้แทนราษฎร	25
ตารางแสดง	ประวัติการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีของไทย	26
วิเคราะห์	การดำรงตำแหน่งของรัฐบาล (คณะรัฐมนตรี)	32
ภาค 2	ประวัติและสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญไทย	33
1	พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475	34
	ข้อมูลและเหตุการณ์ สรุปสาระสำคัญ	34
	รัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา (สภาผู้แทนราษฎร)	34
	กฎหมาย “นิรโทษกรรม” ผู้ยึดอำนาจฉบับแรกของไทย	
	หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง	35
	ที่มาของคำว่า “รัฐมนตรี”	36
2	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม (ไทย) พุทธศักราช 2475	37
	ข้อมูลและเหตุการณ์ สรุปสาระสำคัญ	37
	รัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรี	37
	ประธานรัฐสภา (สภาผู้แทนราษฎร)	38
	การเลือกตั้งทั่วไป (ส.ส.)	39

การปิดสภาผู้แทนราษฎร รัฐประหารยึดอำนาจ กบฏวราเดช	40
รัชกาลที่ 7 ทรงสละราชสมบัติ	41
กองทัพญี่ปุ่นบุกไทย	41
ชบวนการเสรีไทย	42
สมาชิกประเภทที่ 2 อยู่ในตำแหน่งนาน 12 ปี 5 เดือน 1 วัน	42
ส.ส.อยู่ในตำแหน่งนาน 6 ปี 11 เดือน 3 วัน	43
นายกรัฐมนตรี 17 วัน ที่มาอักษรย่อ "ส.ส."	43
การยุบสภาเพื่อเลือกตั้งทั่วไปใหม่	44
3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489	44
ข้อมูลและเหตุการณ์ สรุปสาระสำคัญ	44
รัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา (ประธานพฤษสภา)	45
การเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ 3	45
การอภิปรายไม่ไว้วางใจ 7 วัน 7 คืน	46
รัฐประหารยึดอำนาจ	46
สันยุคสมัย "คณะราษฎร" ครองอำนาจ	47
4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)	
พุทธศักราช 2490	48
ข้อมูลและเหตุการณ์ สรุปสาระสำคัญ	48
รัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรี	49
ประธานรัฐสภา (ประธานวุฒิสภา) การเลือกตั้งทั่วไป (ส.ส.)	49
รัฐธรรมนูญ "ฉบับไต๋คุ่ม"	49
นายควงอุกจีให้นำคณะรัฐบาลลาออกจากตำแหน่งใน 24 ชั่วโมง	50
กบฏวังหลวง	51
5 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492	51
ข้อมูลและเหตุการณ์ สรุปสาระสำคัญ	52
รัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรี	52
ประธานรัฐสภา (ประธานวุฒิสภา) รัฐบาลแถลงนโยบาย 14 วัน	52
กบฏแมนฮัตตัน	53
รัฐประหารเจียม (รัฐประหารตนเอง)	53

6	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475	
	แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495	54
	ข้อมูลและเหตุการณ์ สำคัญสำคัญ	54
	รัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรี	54
	ประธานรัฐสภา (สภาผู้แทนราษฎร) การเลือกตั้งทั่วไป (ส.ส.)	55
	การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 7	56
	การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 8.....	56
	คณะรัฐมนตรีชั่วคราว 7 วัน	57
	กฎหมายพรรคการเมืองฉบับแรกของไทย	58
	ส.ส.อยู่ในวาระครบ 5 ปี	58
	การเลือกตั้งสกปรก	59
	จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยึดอำนาจ 2 ครั้ง	59
7	ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502	60
	ข้อมูลและเหตุการณ์ สำคัญสำคัญ	60
	รัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรี	60
	ประธานรัฐสภา (สภาร่างรัฐธรรมนูญ) สภาร่างรัฐธรรมนูญ	61
	จอมพล สฤษดิ์ กับมาตรา 17 กรณีเป็นผู้ใช้มาตรา 17	61
	จอมพล สฤษดิ์ ผู้ใช้มาตรา 17 กลับถูกยึดทรัพย์โดยมาตรา 17.....	62
8	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511	63
	ข้อมูลและเหตุการณ์ สำคัญสำคัญ	63
	รัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา (ประธานวุฒิสภา)	63
	รัฐธรรมนูญฉบับที่ยาวนานที่สุดในโลก	63
	การเลือกตั้งทั่วไป (ส.ส.) ครั้งที่ 9	64
	ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (ศนท.)	65
9	ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515	66
	ข้อมูลและเหตุการณ์ สำคัญสำคัญ	66
	รัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ)	67
	จอมพล ถนอม สันถาคารกุล นายอุทัย พิมพ์ใจชน	67
	- วันมหาวิปโยค	68
	สมัชชาแห่งชาติ	69

จอมพล ถนอม กับมาตรา 17 กรณีกลับเป็นผู้ถูกยึดทรัพย์สินตามมาตรา 17	69
10 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517	70
ข้อมูลและเหตุการณ์ สรุปสาระสำคัญ	70
รัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา (สภามุแทนราษฎร)	71
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 10	71
“เสนีย์” ไม่ได้ได้รับความไว้วางใจ	72
18 เสียงก็เป็นนายกได้	73
“คึกฤทธิ์” ยุบสภา	73
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 11	74
ฯ คณะปฏิรูปา ยึดอำนาจ	75
11 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519	75
ข้อมูลและเหตุการณ์ สรุปสาระสำคัญ	75
รัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรี	75
ประธานรัฐสภา	76
โครงการปฏิรูปการปกครอง 12 ปี	76
ฯ พล.ร.อ.สัจด์ ยึดอำนาจครั้งที่ 2	77
ประหารชีวิต พล.อ.ฉัตร หิรัญศิริ	77
12 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520	79
ข้อมูลและเหตุการณ์ สรุปสาระสำคัญ	79
รัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา (สภามติบัญญัติแห่งชาติ)	80
13 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521	81
ข้อมูลและเหตุการณ์ สรุปสาระสำคัญ	81
รัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา (ประธานวุฒิสภา)	82
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 12	83
พล.อ.เปรม ยุบสภาครั้งที่ 1	84
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 13	84
พล.อ.เปรม ยุบสภาครั้งที่ 2	85
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 14	85
พล.อ.เปรม ยุบสภาครั้งที่ 3	85

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 15	86
พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ.....	86
14 อรรถรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534	88
ข้อมูลและเหตุการณ์ สำคัญ 88	88
รัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ)	88
• รสช. ประกาศใช้รัฐธรรมนูญชั่วคราว 88	88
15 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534	90
ข้อมูลและเหตุการณ์ สำคัญ 90	90
รัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรี 91	91
ประธานรัฐสภา..... 91	91
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 16 (22 มี.ค. 35) 92	92
นายอานันท์ ชูพงศ์ 92	92
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 17 (13 ก.ย. 35)..... 93	93
นายชวน ชูพงศ์ 93	93
อายุ 18 ปี มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก..... 93	93
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 18 (2 ก.ค.38)..... 94	94
นายบรรหาร ชูพงศ์ 94	94
การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 19 (17 พ.ย.39) 95	95
IMF ปลดปล่อยเงินกู้ให้ไทย 95	95
“ชวลิต” ขอเปิดอภิปรายตนเอง 96	96
16 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	97
ข้อมูลและเหตุการณ์ สำคัญ 97	97
รัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรี 97	97
ประธานรัฐสภา..... 97	97
“เลือกตั้งวุฒิสมาชิก” การใช้สิทธิครั้งแรกของคนไทย 98	98
คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กก.ต.) 98	98
“ศาลรัฐธรรมนูญ” 99	99
คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) 100	100
ศาลพิเศษพิจารณาคดีอาญานักการเมือง 102	102
การโกงการเลือกตั้ง ส.ท. ที่ปากน้ำ..... 103	103

ประวัติการเลือกตั้ง ส.ส. และการจัดตั้งรัฐบาล	104
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 1 พระยามโนปกรณนิติธาดา (สมัยที่ 1)	105
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 2 พระยามโนปกรณนิติธาดา (สมัยที่ 2)	105
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 3 พระยามโนปกรณนิติธาดา (สมัยสุดท้าย)	106
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 4 พ.อ.พระยาพหลพลพยุหเสนา (สมัยที่ 1)	107
การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 1 (15 พ.ย. 2476)	108
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 5 พ.อ.พระยาพหลพลพยุหเสนา (สมัยที่ 2)	108
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 6 พ.อ.พระยาพหลพลพยุหเสนา (สมัยที่ 3)	109
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 7 พ.อ.พระยาพหลพลพยุหเสนา (สมัยที่ 4)	109
การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 2 (7 พ.ย. 2480)	110
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 8 พ.อ.พระยาพหลพลพยุหเสนา (สมัยสุดท้าย)	110
การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 3 (12 พ.ย. 2481)	111
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 9 พ.อ.หลวงพิบูลสงคราม (สมัยที่ 1)	111
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 10 จอมพล ป.พิบูลสงคราม (สมัยที่ 2)	112
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 11 พ.ต.ควง อภัยวงศ์ (สมัยที่ 1)	113
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 12 นายทวี บุณยเกตุ	114
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 13 ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช (สมัยที่ 1)	114
การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 4 (6 ม.ค. 2489)	115
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 14 พ.ต.ควง อภัยวงศ์ (สมัยที่ 2)	115
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 15 นายปรีดี พนมยงค์ (สมัยที่ 1)	117
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 16 นายปรีดี พนมยงค์ (สมัยสุดท้าย)	117
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 17 พล.ร.ต.ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ (สมัยที่ 1)	119
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 18 พล.ร.ต.ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ (สมัยสุดท้าย)	119
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 19 พ.ต.ควง อภัยวงศ์ (สมัยที่ 3)	121
การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 5 (29 ม.ค. 2491)	121
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 20 พ.ต.ควง อภัยวงศ์ (สมัยสุดท้าย)	122
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 21 จอมพล ป.พิบูลสงคราม (สมัยที่ 3)	122
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 22 จอมพล ป.พิบูลสงคราม (สมัยที่ 4)	123
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 23 จอมพล ป.พิบูลสงคราม (สมัยที่ 5)	125
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 24 จอมพล ป.พิบูลสงคราม (สมัยที่ 6)	126

การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ ๘ (๒๖ ก.พ. ๒๔๙๕)	127
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ ๒๕ จอมพล ป.พิบูลสงคราม (สมัยที่ ๗)	127
การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ ๗ (๒๖ ก.พ. ๒๕๐๐)	128
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ ๒๖ จอมพล ป.พิบูลสงคราม (สมัยสุดท้าย)	128
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ ๒๗ นายพจน์ สารสิน	129
การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ ๘ (15 ธ.ค. ๒๕๐๐)	130
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ ๒๘ พล.ท.ถนอม กิตติขจร (สมัยที่ 1)	130
หัวหน้าคณะปฏิวัติปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรี	132
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ ๒๙ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์	132
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ ๓๐ พล.อ.ถนอม กิตติขจร (สมัยที่ ๒)	133
การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ ๙ (10 ก.พ. ๒๕1๒)	134
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ ๓๑ จอมพล ถนอม กิตติขจร (สมัยที่ ๓)	134
สภาบริหารคณะปฏิวัติใช้อำนาจบริหารในระหว่างที่ยังมิได้ตั้งคณะรัฐมนตรี	135
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ ๓๒ จอมพล ถนอม กิตติขจร (สมัยสุดท้าย)	137
เหตุการณ์วันมหาวิปโยค (14 ต.ค. ๒๕1๖)	138
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ ๓๓ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ (สมัยที่ 1)	138
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ ๓๔ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ (สมัยสุดท้าย)	138
การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 10 (๒๖ ม.ค. ๒๕1๘)	140
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ ๓๕ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช (สมัยที่ ๒)	140
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ ๓๖ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช	141
การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 11 (4 เม.ย. ๒๕19)	142
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ ๓๗ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช (สมัยที่ ๓)	142
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ ๓๘ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช (สมัยสุดท้าย)	143
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ ๓๙ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร	144
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ ๔๐ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมนันท์ (สมัยที่ 1)	145
การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 12 (๒๒ เม.ย. ๒๕๒๒)	146
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ ๔๑ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมนันท์ (สมัยสุดท้าย)	146
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ ๔๒ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ (สมัยที่ 1)	148
การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 13 (18 เม.ย. ๒๕๒๖)	149
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ ๔๓ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ (สมัยที่ ๒)	149

๒๓๐

การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 14 (27 ก.ค. 2529)	150
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 44 พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ (สมัยสุดท้าย)	150
การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 15 (24 ก.ค. 2531)	152
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 45 พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ (สมัยที่ 1)	152
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 46 พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ (สมัยสุดท้าย)	153
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 47 นายอานันท์ ปันยารชุน (สมัยที่ 1)	154
การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 16 (22 มี.ค. 2535)	155
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 48 พล.อ.สุจินดา คราปณะ	155
เหตุการณ์จลาจล "พฤษภาทมิฬ"	157
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 49 นายอานันท์ ปันยารชุน (สมัยที่ 2)	157
การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 17 (13 ก.ย. 2535)	160
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 50 นายชวน หลีกภัย (สมัยที่ 1)	160
การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 18 (2 ก.ค. 2538)	162
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 51 นายบรรหาร ศิลปอาชา	162
การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 19 (17 พ.ย. 2539)	165
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ 52 พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ	165
คณะรัฐมนตรี คนที่ 53 นายชวน หลีกภัย (สมัยที่ 2)	168

ภาคผนวก	แผนภูมิแสดงโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ที่น่าสนใจของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน	172
	รัฐสภาไทย	173
	อำนาจหน้าที่ของรัฐสภา	174
	กระบวนการตราพระราชบัญญัติหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	175
	กรณีวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วย	176
	กรณีวุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติม	177
	กรณีพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบ	178
	สภาผู้แทนราษฎร	179
	การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ	180
	การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 400 คน	181
	วุฒิสภา	182
	คณะรัฐมนตรี	183